

Christer Ericsson, *Den nyfikna människan: En kort berättelse om vetenskapens historia* (Carlssons: Stockholm 2022). 432 s.

Hur väljer man egentligen ut vad som ska vara med när man skriver ett historiskt översiktsverk? Vilka perspektiv ska författaren låta styra framställningen av ett stort och komplext ämne? Frågorna ställer sig automatiskt när jag läser Christer Ericssons *Den nyfikna människan* med undertiteln *En kort berättelse om vetenskapens historia*. Kort och kort förresten. Lite över 400 sidor är naturligtvis lite i relation till utvecklingen av mänsklighetens samlade vetande, men ändå en rätt omfångsrik bok. Författarens ambition är enligt förordet att skriva en "populärvetenskaplig introduktion till vetenskapens historia riktad till en bred publik som vill skaffa sig en snabb, lättillgänglig överblick". Detta syfte får sägas ha uppfyllts till större delen, dock med vissa undantag.

Ericsson har valt en kronologisk framställning för sina nio kapitel med start i de tidiga civilisationerna och avslutning i nutiden. Varje kapitel är i sin tur indelat i tre olika vetenskapsområden eller -tematiker: medicin och människokroppen, naturvetenskaper och teknik i bred bemärkelse och människan och samhället. I varje del finns sedan både mer övergripande framställningar av centrala problem och upptäckter för epoken och mer personorienterade delar där enskilda aktörers betydelse lyfts fram. Detta är en i någon mån klassisk, men i sammanhanget lyckad form, då det motverkar onödiga upprepningar och omtag. Ett extra plus är att Ericsson viger ett helt kapitel åt utvecklingen i den muslimska delen av världen efter antiken, en epok som i liknande översikter lätt reduceras till ett bihang till den europeiska medeltiden.

Jag vill klassificera Ericssons perspektiv på vetenskaperna som socialhistoriskt. Påfallande ofta förklarar Ericsson en vetenskaplig upptäckt eller en teknisk uppfinning med att det handlade om en lösning på ett problem av

större samhällelig relevans. I boken står också växelspelet mellan den mer övergripande samhälleliga utvecklingen och vetenskapernas utveckling i fokus. Upptäckter och framsteg inom vetenskapen påverkar samhällsutvecklingen och samhälleliga förhållanden gynnar eller hindrar det vetenskapliga arbetet. Detta är ett fruktbart perspektiv, då det ökar förståelsen för vetenskapernas stora betydelse för mänsklig utveckling och därför verkligen har sin plats i en populärvetenskaplig bok riktad till en intresserad allmänhet. Men det skapar samtidigt en viss skevhet i förhållande till titeln eftersom just mänsklig nyfikenhet i betydelsen personlig drivkraft eller energi inte är något tydligt bärande moment i Ericssons framställning.

I ett översiktsverk måste man sälla och det har Ericsson gjort på ett välavvägt sätt genom nästan hela boken. Naturligtvis är det så att ju längre fram i tiden man kommer desto mindre konsensus finns i forskarvärlden om vilka upptäckter, uppfinningar och insikter som faktiskt är de centrala i vetenskapernas historia. Jag tycker dock att Ericssons övergripande perspektiv, där relationen mellan samhällsutveckling och vetenskaplig utveckling betonas, borde ha lett till andra prioriteringar för tiden efter 1800. Att lägga fem sidor på rasbiologins irrvägar, men att inte nämna Sigmund Freuds namn eller behandla psykologins betydelse för en fördjupad förståelse av människan är för mig en sådan märklig prioritering. Att endast behandla den klassiska nationalekonomin med Smith, Ricardo och Marx, men sedan inte följa den framåt till Keynes och Friedman är också underligt givet att det fanns plats för en diskussion av franska postmodernistiska tänkare som Foucault, Derrida och Deleuze. Att förstå och förklara den komplexa internationella kapitalistiska ekonomin skulle jag hävda är ett av modernitetens stora vetenskapliga projekt. Dessutom har nationalekonomiska teorier ofta haft en stor betydelse för politiska beslut som påverkat hela länders makroekonomi och miljontals människors livsmöjligheter. Det kan man inte med bästa vilja säga om den franska postmodernismen. Även den moderna sociologin och statistiken är styvmoderligt behandlad givet hur centralt det är både för dagens socialvetenskap och för olika beslutsfattare inom politik och näringsliv att kunna få fram data som bygger på stora populationer av människor. Genushistoria eller postmoderna perspektiv må ses som viktiga utvecklingar inom vårt eget historievetenskapliga fält, men jämfört med de kvantitativt orienterade metoder och verktyg som utvecklats för att förstå människan som social massvarelse så är det ändå perifera företeelser som nog inte hör hemma i en för övrigt lyckad populärvetenskaplig introduktion till vetenskapernas historia.